

KOMEA-hankkeen webinaari: Kuntien kotouttamistyön pullonkaulat ja mahdollisuudet – mitä kysely ja tapaustutkimukset kertovat?

19.3.2026 - online

1

Ohjelma

© Luke

Aika	Ohjelma
10:00 – 10:05	Tervetuloa ja päivän ohjelma
10:05 – 10:10	Hankkeen tavoitteet, tausta ja tutkimusasetelma
10:10 – 10:25	Kysely ja raportti: <i>Kotoutumisen edistäminen 2035</i>
10:25 – 10:40	Tapaustutkimukset
10:40 – 10:50	Kommenttipuheenvuorot: Marianne Selkänaho (MMM) ja Karoliina Oikarinen (Pohjois-Suomen Elinvoimakeskus)
10:50 – 11:00	Kysymykset ja keskustelu

2

Kotoutuminen Maaseudulla: Ekosysteemit, esteet, mahdollistajat (KOMEA) - Tutkimusryhmä

Michael Kull, D. Soc. Sc,
Senior research scientist at Natural Resources Institute (Luke).
Associate Professor Political Science.
Multi-level governance, regional & rural development.
Foresight / Delphi, co-creation, science-society-policy interface
KOMEA's principal investigator

Pekka Kettunen, D. Soc. Sc,
Associate Professor political research
Senior Research Fellow at the Migration Institute & lecturer at University of Tampere.
Promotion of integration, especially at the local level
Comparative research on immigrant services in Finland and Sweden.

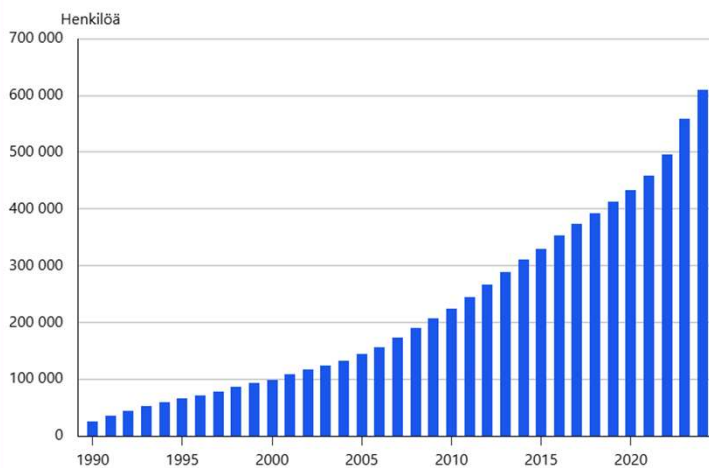
Lauri Niskanen, MA, Regional Science.
Research scientist at Luke
Regional & rural development
Spatial data and statistics.
Employment and food production

Markku Mattila, PhD,
Associate professor
Senior Research Fellow at Migration Institute
Population policy
Minorities
Migration
Social history
History of science and ideas

3

Äidinkieleltään vieraskielisten määrä Suomessa 1990–2024

Päivitetty: 4.4.2025
Lähde: Tilastokeskus, väestörakenne

© Luke

4

KOMEAn keskeiset tutkimuskysymykset

© Luke

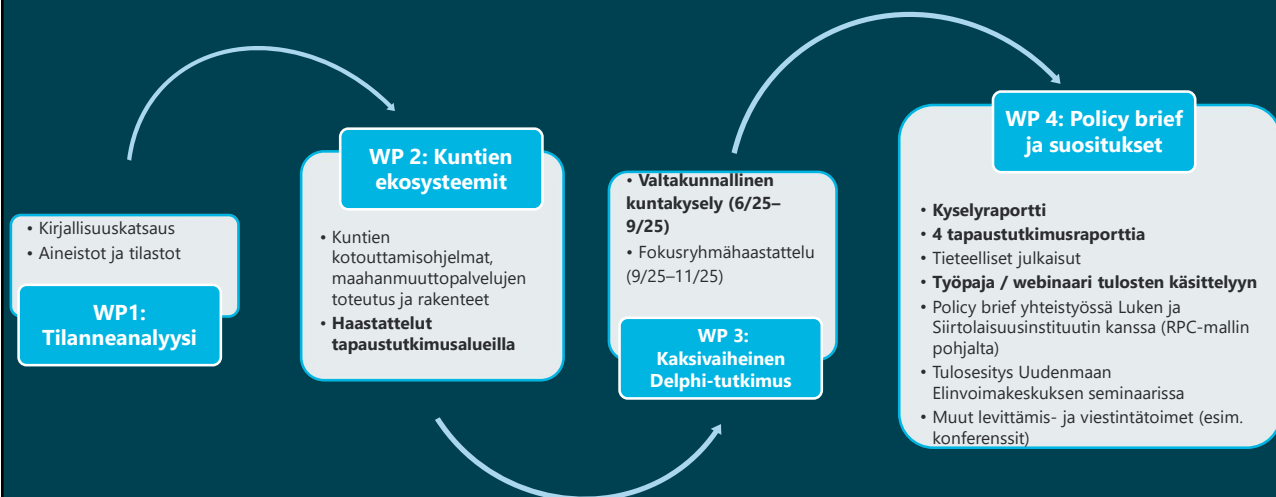
- 1) Miten ja miksi jotkut maaseutumaiset kunnat ovat onnistuneet kotoutumisen edistämässä, kun taas toiset eivät? **Mitkä ovat kuntien kotoutumista edistävien palvelujen ja toimenpiteiden toimivat elementit ja työkalut? Mitkä ovat keskeiset esteet ja pullonkaulat kotoutumisen edistämässä kuntatasolla?**
- 2) **Millaiset monialaisen yhteistyön muodot julkisen sektorin, koulutuksen järjestäjien ja paikallisten yritysten välillä ovat osoittautuneet toimiviksi kotoutumisen edistämässä?** Miten ne tukevat työmarkkinoille pääsyä osaamisen kehittämisen ja koulutuksen kautta?
- 3) **Ovatko maahanmuuttajat ja maahanmuuttajajhdistykset osa paikallisia yhteisöjä ja kansalaisyhteiskuntaa?** Millä tavoin osallisuutta voidaan vahvistaa?

5

KOMEA-hankkeen tutkimuslähestymistapa

© Luke

6

Kotoutumisen edistäminen 2035 – kuntien valmiudet ja kehittämissuunnat

Michael Kull (Luonnonvaraskus) & Pekka Kettunen (Siirtolaisuusinstituutti)

7

SISÄLLYS

Tiivistelmä · Sammanfattning · Executive Summary
Tutkimusasetelma ja toteutus
Keskeiset havainnot ja rakenteelliset jännitteet

- 1. Vastaajien profiili**
- 2. Väestö rakenne, kehitys ja kuntien valmiudet**
- 3. Yhteistyö kotoutumisen edistämiseksi**
4. Paikallisyhteisön asenteet ja osallisuus
- 5. Työllistyminen ja työmarkkinaintegraatio**
6. Varhaiskasvatus ja koulutus
7. Asuminen ja paikalliset olosuhteet
- 8. Tulevaisuusnäkymät ja KOTO24-uudistuksen vaikutukset**

8

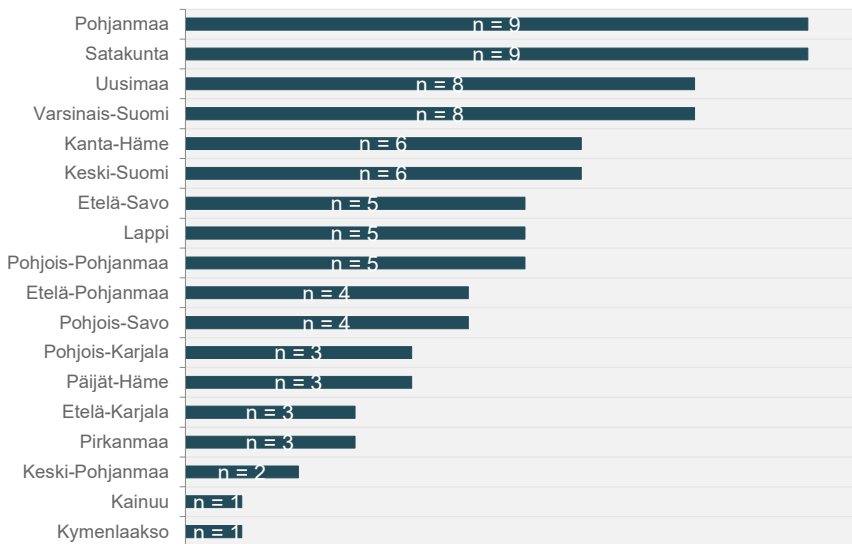
1. Vastaajien profiili

Tässä osiossa esitellään vastaajakuntien taustatiedot maakunnittain, kuntatyypeittäin ja vieraskielisen väestön osuudelta.

9

Maakunnittainen jakauma kunnista

Vastaajia kaikista maakunnista: Kyselyyn vastasi yhteensä 85 kuntaa eri puolilta Suomea.

Suurimmat vastaajamäärät: Eniten vastauksia saatiin **Pohjanmaalta** ja **Satakunnasta** (kumpikin n=9) sekä **Uudeltamaalta** ja **Varsinais-Suomesta** (n=8).

10

2. Väestörakenne, kehitys ja kuntien valmiudet kotoutumisen edistämiseen

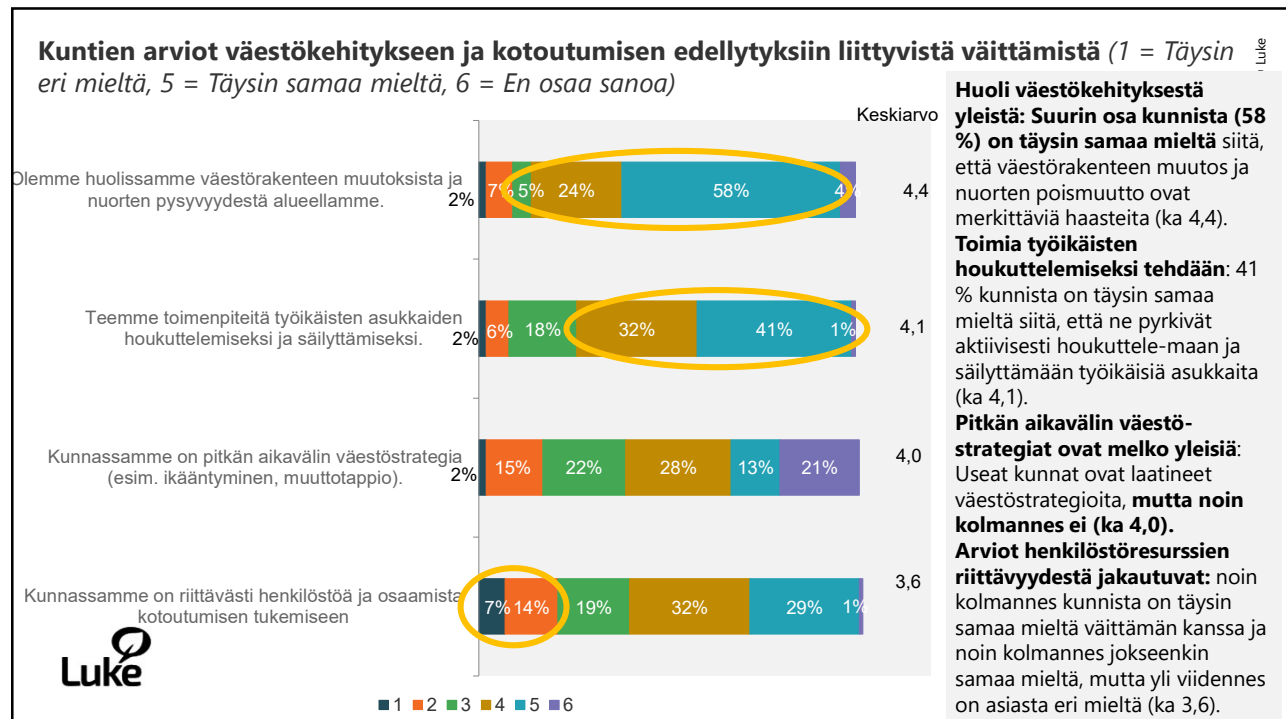
Tässä luvussa kuvataan kuntien arviot väestökehityksestä ja arviosta omista valmiuksistaan kotoutumisen edistämisessä

3 keskeistä havaintoa

- ❖ Väestörakenteen muutos ja nuorten poismuutto nähdään laajasti merkittävänä haasteina kunnissa
- ❖ Kunnat pyrkivät aktiivisesti houkuttelemaan ja pitämään työikäistä väestöä, mutta toimet vaihtelevat
- ❖ Kotoutumisen henkilöstö- ja osaamisresurssien riittävyys nähdään monissa kunnissa haasteena.

11

12

Väestörakenne, kehitys ja kuntien valmiudet kotoutumisen edistämiseen – Yhteenveto

© Luke

Tulokset osoittavat, että **huoli väestörakenteen kehityksestä on kunnissa laajasti jaettu**. Suurin osa kunnista kokee väestörakenteen muutoksen ja erityisesti nuorten poismuuton merkittäviksi haasteiksi. Huoli on **keskimäärin voimakkaampaa maaseutumaisissa kunnissa** kuin kaupungeissa. Samalla enemmistö kunnista raportoi tekevänsä aktiivisia toimenpiteitä työikäisen väestön houkuttelemiseksi ja **pitovoiman vahvistamiseksi**. **Pitkän aikavälin väestöstrategiat** ovat kunnissa melko yleisiä, mutta eivät kattavia. Useat kunnat ovat laatineet strategioita väestön ikääntymisen, muuttotappion tai muuttoliikkeen hallintaan, mutta noin kolmannekselta tällainen strateginen kokonaisuus puuttuu.

Kuntien **arviot omista resursseistaan kotoutumisen tukemisessa ovat melko varovaisia**. Noin kolmannes kunnista kokee henkilöstön ja osaamisen olevan riittäviä kotoutumisen edistämiseen, mutta noin viidennes kunnista on asiasta eri mieltä, mikä viittaa resurssien riittävyyteen liittyviin haasteisiin.

Kuntien valmiudet vastaanottaa eri maahanmuuttajaryhmiä vaihtelevat ryhmittäin ja alueellisesti. **Parhaiksi valmiudet arvioidaan tilapäistä suojelua saaneiden ja työperäisten maahanmuuttajien osalta**, mikä heijastaa vakiintuneita vastaanotto- ja palvelukäytäntöjä. Perheenyhdistämisen kautta tulleiden kohdalla arviot ovat myönteisiä mutta vaihtelevampia. Sen sijaan **pakolaistaustaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden vastaanotossa** kuntien valmiudet arvioidaan selvästi heikommiksi, erityisesti maaseutumaisissa kunnissa. Kaupunkikunnat arvioivat vastaanottovalmiutensa johdonmukaisesti paremmiksi kuin maaseutukunnat lähes kaikissa ryhmissä. Erot korostuvat erityisesti pakolaistaustaisten ja tilapäistä suojelua saaneiden kohdalla.

13

3. Yhteistyö kotoutumisen edistämässä

© Luke

Osiassa tarkastellaan kuntien kokemuksia yhteistyön tehokkuudesta eri toimijoiden kanssa sekä suunnitelmia yhteisten rakenteiden kehittämiseksi.

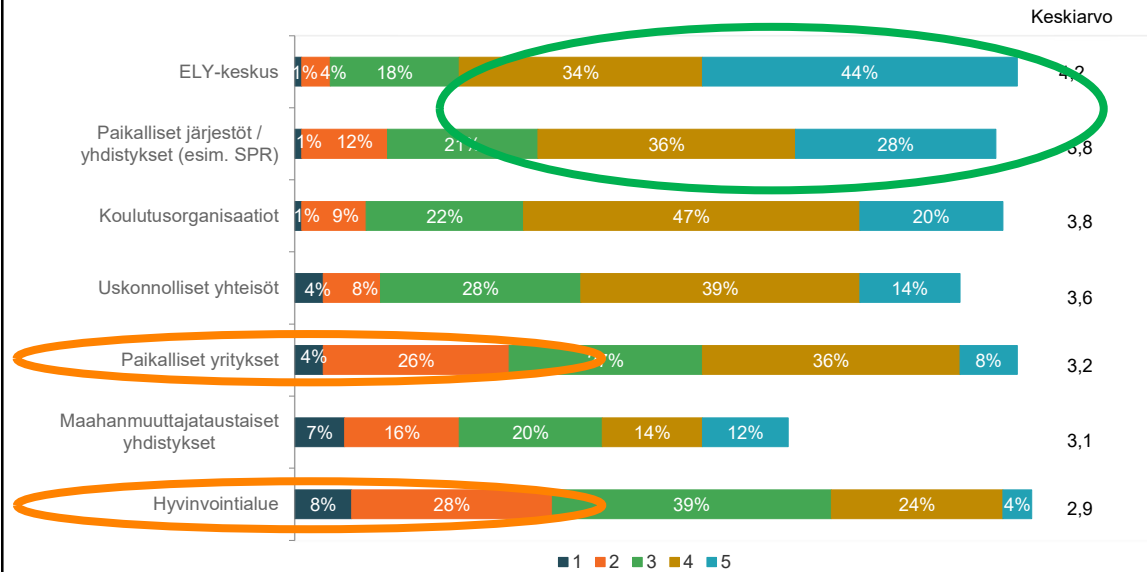
3 keskeistä havaintoa

- ❖ Yhteistyö ELY-keskusten kanssa arvioidaan kunnissa selvästi vahvimaksi kotoutumisen yhteistyörakenteeksi.
- ❖ Järjestöjen ja koulutustoimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö muodostaa kunnissa keskeisen ja pääosin hyvin toimivan tukipilarin kotoutumisessa
- ❖ Yhteistyö työnantajien ja hyvinvointialueiden kanssa jää heikommaksi ja tunnistetaan keskeiseksi kehittämiskohteeksi.

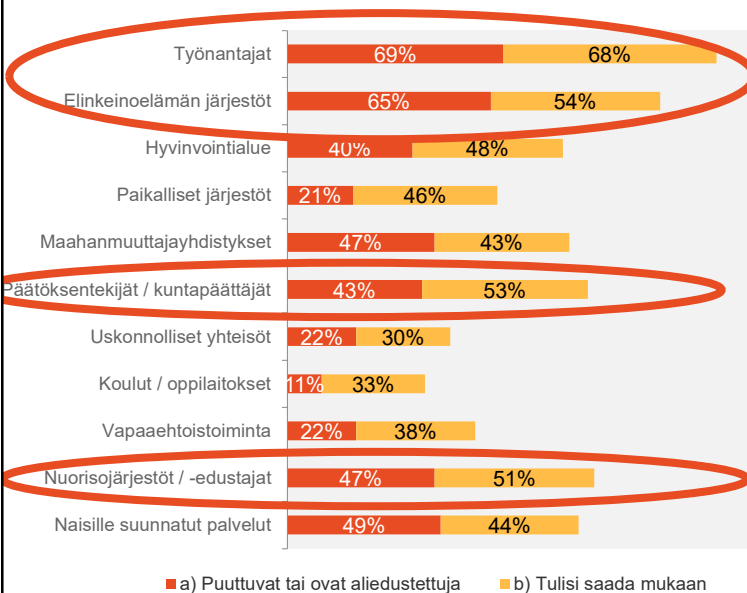
14

Kuntien arvio yhteistyön tehokkuudesta eri toimijoiden kanssa (1 = erittäin tehotonta, 5 = erittäin tehokasta)

15

Puuttuvat ja toivotut toimijat kuntien kotoutumisyhteistyöhön

Työnantajat (69 %) ja elinkeinoelämän järjestöt (65 %) nousevat selvästi tärkeimmiksi puuttuviksi toimijoiksi, mikä osoittaa, että **työelämäyhteistyö on kotoutumisen heikoin lenkki**, vaikka sen merkitys nähdään ratkaisevana työllistymiselle ja pysyvyydelle.

Hyvinvointialueet (40 %) ja päätöksentekijät (43 %) tunnistetaan myös aliedustetuiksi, mikä korostaa tarvetta **parempaan poikkihallinnolliseen koordinaatioon**.

Maahanmuuttajayhdistykset (47 %) ja naisille suunnatut palvelut (49 %) ovat **monissa kunnissa vielä marginaalisia**, vaikka ne voisivat vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Nuoriso- ja vapaaehtoisjärjestöjen (47 % / 22 %) mukaanotto nähdään tärkeänä, mutta resurssit ja rakenteet rajoittavat.

Koulut ja oppilaitokset (11 %) mainitaan **harvemmin puuttuvina**, mikä vahvistaa niiden jo vakiintunutta roolia kotoutumisen tukena.

16

5. Työllistyminen ja työmarkkinaintegraatio

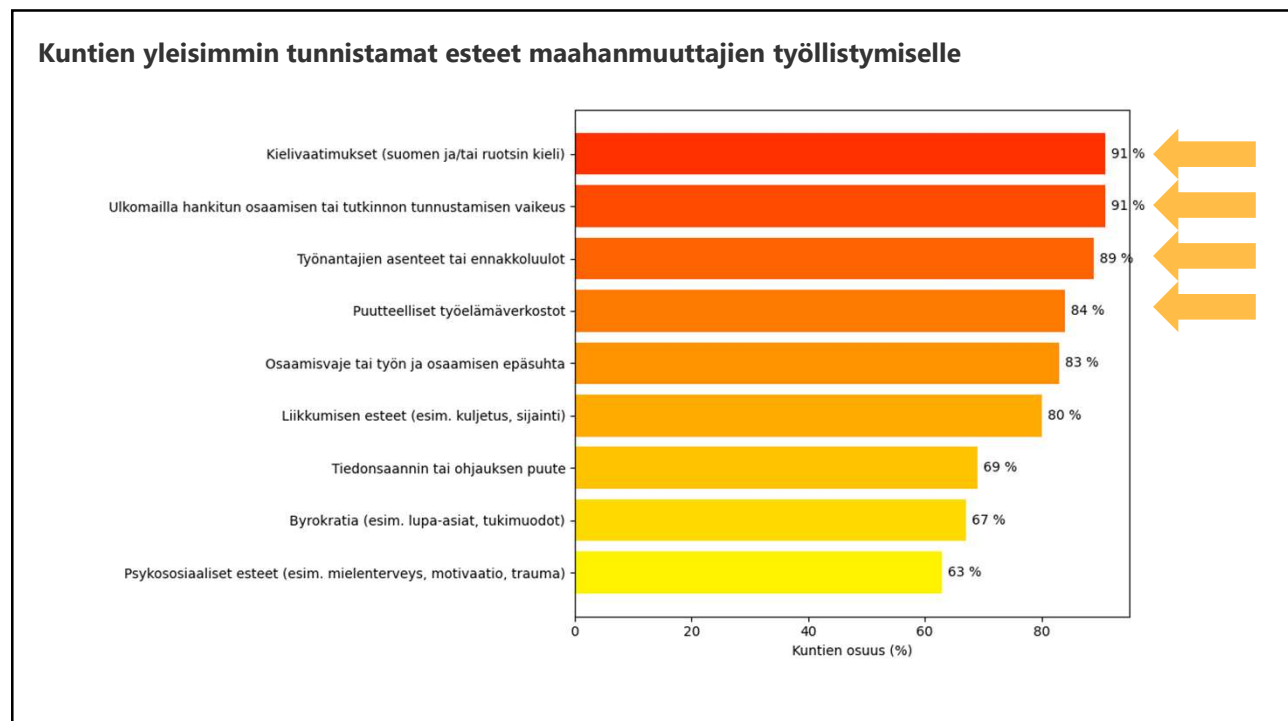
Osiossa tarkastellaan kuntien näkemyksiä maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksista, esteistä ja ratkaisuista.

3 keskeistä havaintoa

- ❖ Työnantajien halukkuus tarjota työmahdollisuuksia eri taustoista tuleville nähdään melko hyvänä
- ❖ Ulkomailla hankitun osaamisen tunnistaminen ja hyödyntäminen muodostaa merkittävän pullonkaulan
- ❖ Kielitaitovaatimukset koetaan selvästi keskeisimmäksi työllistymisen esteeksi kuntatyyppistä riippumatta

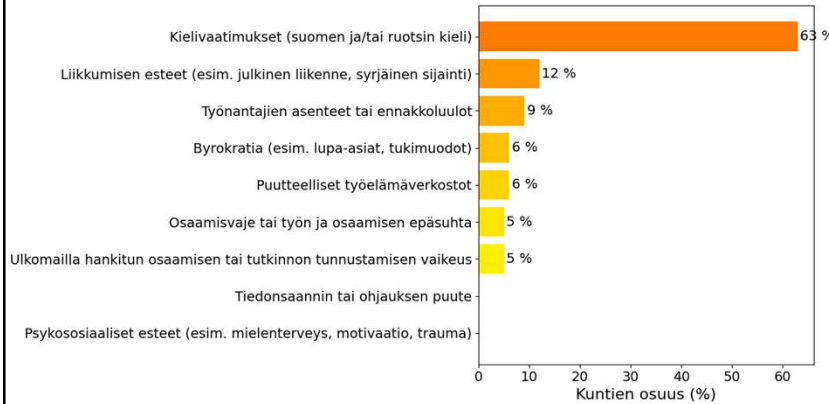

17

18

Useimmin merkittävimäksi esteeksi (sija 1) arvioidut tekijät

Kielivaatimukset korostuvat selvästi tärkeimpänä yksittäisenä esteenä: 63 % kunnista arvioi ne maahanmuuttajien työllistymistä kaikkein merkittävimäksi rajoitteeksi (sija 1). Muut esteet nousevat ensisijaisiksi **selvästi harvemmin**. Seuraavaksi useimmin tärkeimmäksi arvioitiin **liikkumiseen liittyvät esteet** (12 %) sekä **työnantajien asenteet tai ennakkoluulot** (9 %).

Hallinnolliset esteet, ammatillisten verkostojen puute ja osaamisen kohtaamattomuus sijoittuivat ensisijaiseksi esteeksi vain pienessä osassa kuntia (5–6 %).

Tiedonsaannin puutetta ja psykososiaalisia esteitä ei yksikään kunta arvioinut kaikkein merkittävimäksi esteeksi. Kokonaisuutena tulos osoittaa, että vaikka useat esteet tunnustetaan kunnissa merkittäviksi, **kielivaatimukset muodostavat selvästi hallitsevan ensisijaisen haasteen**, kun kuntia pyydetään priorisoimaan.

© Luke

19

8. Tulevaisuusnäkymät ja KOTO24-uudistuksen vaikutukset

Osiassa käsitellään kuntien arvioita roolistaan vuoteen 2035 mennessä, tulevaisuuden keskeisiä tekijöitä ja KOTO24-uudistuksen vaikutuksia.

3 keskeistä havaintoa

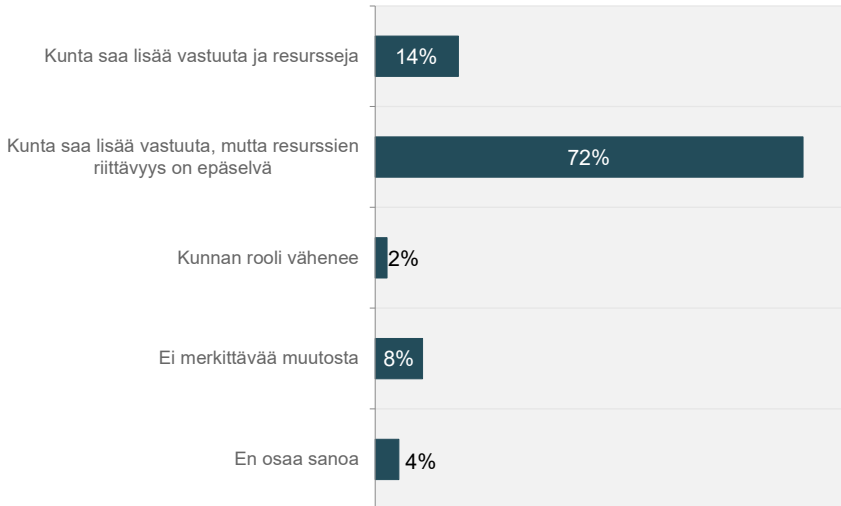
- ❖ Kuntien roolin kotoutumisessa odotetaan kasvavan, mutta resurssien riittävyys koetaan epävarmaksi.
- ❖ Kotoutumisen tulevaisuuden odotetaan kytkeytyvän vahvasti työmarkkinoiden tarpeisiin ja väestörakenteen muutokseen.
- ❖ Tulevaisuuskuvin yhdistyvät varovainen optimismi ja kasvava epävarmuus - Yhteistyö, teknologia ja kotoutumisen arkipäiväistyminen nähdään mahdollisuuksina, mutta rahoituspainee, palvelutason heikkeneminen ja sosiaalisen ilmapiirin riskit huolettavat.

© Luke

20

Kunnat arvioivat KOTO24-uudistuksen vaikutuksia rooliinsa kotoutumisen edistämisessä. Kunnat valitsivat yhden vaihtoehdon)

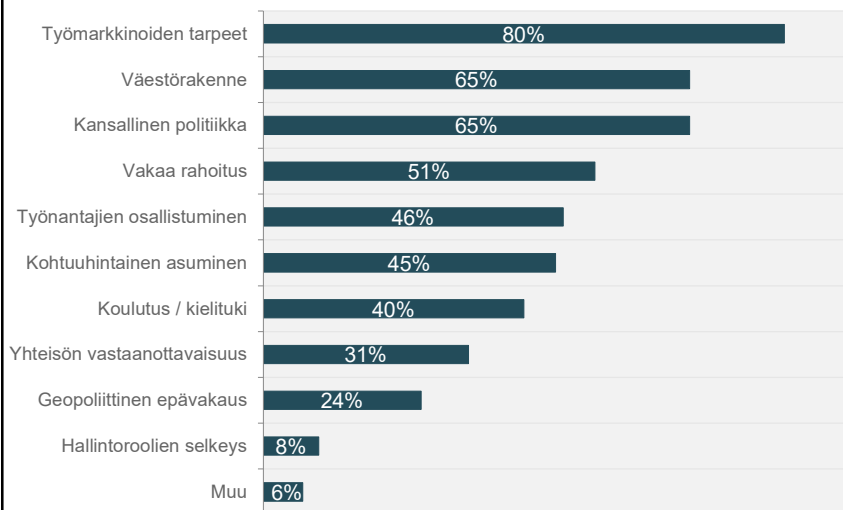

Valtaosa kunnista odottaa vastuun kasvavan: 72 % arvioi, että kunta saa lisää vastuuta, mutta resurssien riittävyys on epäselvä.

Vain harvat näkevät resursseja lisääntyvän: 14 % arvioi, että kunta saa lisää sekä vastuuta että resursseja. **Kunnan roolin vähenemistä ei juuri odoteta** (2 %).

21

Kotoutumisen tulevaisuustekijät: osuus kunnista, jotka nostivat tekijän viiden tärkeimmän joukkoon

Työmarkkinoiden tarpeet nousivat tärkeimmäksi tekijäksi: 80 % kunnista valitsi sen viiden kärkeen.

Väestörakenne ja kansallinen politiikka seurasivat tasavahvoina: 65 % kunnista valitsi ne viiden tärkeimmän joukkoon.

Vakaan rahoituksen turvaaminen arvioitiin myös kriittiseksi kotoutumisen edellytykseksi (51 %).

Työnantajien osallistuminen (46 %) ja **kohtuuhintainen asuminen** (45 %) nousivat käytännön toteutuksen kannalta tärkeiksi.

Koulutus ja kielituki (40 %) sekä **yhteisöjen vastaanottavuus** (31 %) nähtiin kotoutumisen onnistumista tukevin tekijöinä.

22

Keskeiset havainnot ja rakenteelliset jännitteet

1. Toimivat rakenteet ja vahvuudet

- Yhteistyö ELY-keskusten ja koulutusorganisaatioiden kanssa toimii hyvin
- Varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut pääosin toimivia
- Myönteinen asenneilmapiiri useimmissa kunnissa
- Henkilöstö- ja osaamisresurssit koetaan niukoiksi, ja kolmas sektori täydentää usein keskeisiä rooleja kotoutumisen tukena.

2. Kehityspaineet ja pullonkaulat

- Työnantajayhteistyö nähdään kriittisenä kehittämiskohteena
- Kielitaito ja osaamisen tunnistaminen hidastavat työllistymistä
- Osallistuminen paikallisyhteisöihin on usein satunnaista
- Henkilöstö- ja osaamisresurssit koetaan niukoiksi

3. Vastuiden ja resurssien tasapaino väestömuutoksen oloissa

- Väestörakenteen muutos ja työikäisen väestön väheneminen lisäävät painetta kotoutumisen onnistumiselle.
- Kuntien roolin odotetaan kasvavan, mikä ei ole ongelma sinänsä, mutta se edellyttää ennakoitavaa rahoitusta ja riittävää osaamista.

23

Fokusryhmähaastattelu

Toteutus:

19.11.2025 · 2 tuntia · verkossa

Osallistujat:

- 2 ministeriön edustajaa
- 1 valtakunnallinen järjestö (Punainen Risti)
- 1 Kuntaliiton edustaja
- 1 tutkija

(+ koulutussektorin edustajan peruutus → täydentävä haastattelu toteutettu myöhemmin; mukana myös demografian näkökulma)

Valitut teemat:

Kuntien valmiudet ja yhteistyöekosysteemit
Koulutus ja työllisyys
Tulevaisuusnäköymät ja KOTO24-uudistuksen vaikutukset

Prosessi:

- Kysymykset ja valikoidut tulokset lähetettiin viikkoa etukäteen
- Aluksi lyhyt katsaus vastaajajoukkoon
- Tämän jälkeen valikoitujen tulosten esittely teemoittain
- Keskustelu teemojen pohjalta

24

Valtakunnallisen fokusryhmän näkemyksiä tulevaisuudesta

© Luke

Keskustelun keskeiset huomiot

- **Toistuva korostus:** kotoutuminen ei rajoitu työllistymiseen, vaan kattaa myös **hyvinvoinnin, oikeudet, identiteetin ja yhteisöön kuulumisen**.
- **Vahva huoli** kuntien **riittämättömistä resursseista suhteessa kasvaviin vastuisiin**.
- **Usein viitattiin alueellisiin muuttoliikedyndamiikkoihin:** sekä suomalaisten että maahanmuuttajien **poismuutto** sekä väestön keskittyminen suuriin kaupunkeihin.
- **Selkeä huomio poliittisen ilmapiirin ja julkisen keskustelun roolista** siinä, miten **kiinnittyminen ja asettuminen alueelle** tapahtuvat.
- Tunnistettiin, että maahanmuuttajien kotoutuminen etenee **moninaisia ja ei-lineaarisia polkuja pitkin**.
- **Tieto- ja tietopuutteet:** ketkä muuttavat alueelle ja sieltä pois, muuton syyt (esim. urakehitys), vaikutukset paikallisiin työmarkkinoihin sekä oleskelulupapolitiikan vaikutukset.

25

Haastattelut tapausalueilla 2025

Kussakin tapausalueessa noin 8 haastattelua / monipuolinen toimijajoukko:

- Kuntien kotoutumisen asiantuntijat
- ELY-keskukset
- Paikalliset yritykset ja yrittäjät
- Koulutuksen järjestäjät (amatilliset oppilaitokset)
- Järjestöt

26

Linkit raportteihin

© Luke

- [Kyselyraportti](#)
- **Tapaustudkimusraportit**
 - [Kajaani \(Kainuu\)](#)
 - [Pietarsaari \(Pohjanmaa\)](#)
 - [Parainen \(Varsinais-Suomi\)](#)
 - [Rantasalmi ja Savonlinna \(Etelä-Savo\)](#)

